

Nr 173.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående semester åt rektorerna vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter; given Stockholms slott den 21 februari 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ekle-siastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att medgiva, att rektor vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier, teknisk fackskola, teknisk elementarskola och tekniskt gymnasium må tillerkännas rätt till semester under en och en halv månad årligen, när så kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, och å tid av året, som av skolöverstyrelsen bestämmes, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av nämnda medgivande må kunna anses erforderliga.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 THORSSON.

 Departementschefen, statsrådet Rydén anförde härefter:

Angående semester åt rektorerna vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter.

Vid den förberedande behandling, som föregick den vid 1918 års lagtima riksdag framlagda och av riksdagen slutligen avgjorda frågan om lönereglering för lärarpersonalerna vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter, hade närmast från läroverkshåll yrkande framställts i syfte att bereda rektorerna vid de allmänna läroverken rätt till semester, av vilken rätt de, i motsats till andra statens befattningshavare, äro i saknad.

I sitt den 21 februari 1918 avgivna utlåtande över lärarlönenämndens betänkande av den 31 oktober 1914 hade löneregleringskommittén ifråga om de allmänna läroverken förklarar sig finna det billigt, att rektor, vars arbete icke såsom ämneslärarnas vilade under ferierna, måtte tillerkännas förmånen av semester under en och en halv månad årligen, när det kunde ske utan hinder för göromålens behöriga gång, och å tid av året,

som av läroverksöverstyrelsen bestämdes. Då emellertid tjänstgöringspenningar för lärare utom rektorerna beräknades efter läsår men för rektorerna efter kalenderår till olika belopp för lästiden och ferierna, ansåge kommittén i detta fall de sedvanliga bestämmelserna i fråga om ersättning åt semestervikarie ej kunna tillämpas. Enär förevarande spörsmål, med hänsyn till sistnämnda förhållande men även i övrigt, syntes tarva en närmare omprövning, hade kommittén ansett sig under förhandenvarande förhållanden böra inskränka sig till att förorda en utredning, på vad sätt spörsmålet bäst kunde lösas. Vad kommittén i detta hänseende anfört i fråga om de allmänna läroverken ansåge kommittén likaledes äga giltighet beträffande högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna.

Vid min anmälan inför Kungl. Maj:t den 22 mars 1918 av frågan om lönereglering för omförmälda lärarpersonaler förklarade jag mig vara ense med kommittén därutinnan, att spörsmålet om semesterrätt till rektorerna vid nämnda läroanstalter syntes vara av den art, att det tarvade ytterligare utredning, innan det företogs till slutlig prövning.

I anledning härav anmodades genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juli 1918 läroverksöverstyrelsen och folkskolöverstyrelsen att företaga en utredning angående beredande av semester åt rektorerna vid de allmänna läroverken, rektorn vid högre lärarinneseminariet och rektorerna vid statens folkskoleseminarier, vilken utredning jämväl skulle omfatta motsvarande förhållanden i avseende å rektorerna vid tekniska elementarskolor, tekniska gymnasier och tekniska fackskolor, samt att därefter inkomma till Kungl. Maj:t med det utlåtande och förslag, vartill sagda utredning kunde giva anledning.

Den 16 november 1918 avgåvo överstyrelserna det sålunda infordrade utlåtandet. Överstyrelserna anförde härutinnan följande:

Till en början ville överstyrelserna erinra, att läroverksöverstyrelsen och folkskolöverstyrelsen i yttranden respektive den 10 juni och den 30 april 1915 över lärarlönenämndens den 31 oktober 1914 avgivna betänkande uttalat såsom sin mening, att rektorer vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier med hänsyn såväl till det maktpåliggande arbete, vilket de hava att utföra, som till den likställighet med vissa grupper av statstjänstemän, som bör tillkomma dem, borde äga rätt att komma i åtnjutande av sex veckors semesterledighet, samt att för den skull särskilda grunder för vikaries avlöande med statsmedel måtte fastställas.

På samma gång som överstyrelserna i allo vidhålla dessa sina tidigare uttalanden och förslag, anse överstyrelserna på liknande grunder vara uppenbart, att samma rätt till semester må tillkomma rektorerna vid tekniska elementarskolor, tekniska gymnasier och tekniska fackskolor. Då emellertid bestämmelser angående löne- och pensionsreglering för vid nämnda anstalter anställda lärare hittills utfärdats blott beträffande

de tekniska elementarskolorna, torde frågan om bestämmelser angående semester för ifrågavarande anstalters rektorer böra få anstå, tills löneförfattningar för dem utfärdats.

I fråga om tiden för den för rektorerna ifrågasatta semesterledigheten anse sig överstyrelserna med hänsyn till behovet av kontinuitet i ledningen av ifrågavarande läroanstalter böra fastslå såsom allmän regel, att semesterledighet må av rektor åtnjutas endast på tid, då lärjungarna vid den i varje fall ifrågavarande läroanstalten äro på grund av ferier fria från undervisning, samt att densamma företrädesvis må infalla under sommarferierna. Då semestervikarie i varje fall bör förordnas av den överstyrelse, under vilken vederbörande rektor lyder, bör rektors önskan om semesterledighet samt förslag till vikarie i god tid före vårterminens slut eller senast den 15 maj anmälas för vederbörande överstyrelse, som därefter fattar beslut i frågan.

I särskild skrivelse denna dag, innehållande förslag till kungörelser angående grunder för beräkning av de till rektorerna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier utgående tjänstgöringspenningar m. m. hava överstyrelserna, med stöd av framlagd utredning angående vikariatförhållandena vid dessa olika grupper av läroanstalter, ansett sig böra föreslå, att till vikarie för rektor under ferierna må för dag utgå ett arvode, som tillsammans med rektors tjänstgöringspenningar belöper sig till: för vikarierande rektor vid högre allmänt läroverk och för manlig vikarierande rektor vid högre lärarinneseminariet eller statens folkskoleseminarium 5 kronor, för kvinnlig vikarierande rektor vid högre lärarinneseminariet eller statens folkskoleseminarium 4 kronor, för vikarierande rektor vid realskola och för manlig vikarierande rektor vid samskola 4 kronor 50 öre samt för kvinnlig vikarierande rektor vid samskola 3 kronor 50 öre. Samma arvode bör enligt överstyrelsernas mening utgå till den, vilken såsom semestervikarie uppehåller rektorstjänsten.

På grund av vad sålunda anförts hemställa överstyrelserna, att Kungl. Maj:t måtte finna gott föreskriva, att rektor vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium under ferierna må äga rätt att, när sådant utan hinder för göromålets behöriga gång kan äga rum, under en tid av högst sex veckor åtnjuta semesterledighet, att anmälan därom skall i god tid före vårterminens slut och senast den 15 maj jämte förslag till vikarie ingivas till vederbörande överstyrelse, som förordnar vikarie, samt att såsom arvode till vikarien skall av statsmedel utgå ett belopp, som för dag uppgår till 5 kronor för vikarierande rektor vid högre allmänt läroverk och för manlig vikarierande rektor vid högre lärarinneseminariet eller statens folkskoleseminarium, 4 kronor för kvinnlig vikarierande rektor vid högre lärarinneseminariet eller statens folkskoleseminarium, 4 kronor 50 öre för vikarierande rektor vid realskola och för manlig vikarierande rektor vid samskola samt 3 kronor 50 öre för kvinnlig vikarierande rektor vid samskola.

Efter det vidare Kungl. Maj:t den 13 januari 1919 anbefallt läroverksöverstyrelsen och skolöverstyrelsen att inkomma med beräkning av kostnaderna för det av överstyrelserna i ovanberörda skrivelse framlagda förslagets genomförande, hava överstyrelserna i skrivelse den 21 januari

1919 överlämnat alternativa kostnadsberäkningar, av vilka det första alternativet utgår från att samtliga vikarier utgöras av manliga befattningshavare, under det att det andra uppgjorts under den förutsättningen, att rektorsbefattningarna vid högre lärarinneseminariet, statssamskolor och kvinnliga folkskoleseminarier uppehållas av kvinnliga vikarier.

Sagda alternativ uppvisa följande siffror:

	Alt. I.	Kronor	Kronor
38 manliga rektorer vid högre allmänt läroverk	$38 \times 5 \times 6 \times 7$	7,980:—	
20 » » » realskolor	$20 \times 4,5 \times 6 \times 7$	3,780:—	
19 » » » samskolor	$19 \times 4,5 \times 6 \times 7$	3,591:—	15,351:—
1 manlig rektor vid högre lärarinneseminariet	$5 \times 6 \times 7$		210:—
15 manliga rektorer vid folkskoleseminarier	$15 \times 5 \times 6 \times 7$		3,150:—
			<u>18,711:—</u>
	Alt. II.		
38 manliga rektorer vid högre allmänt läroverk	$38 \times 5 \times 6 \times 7$	7,980:—	
20 » » » realskolor	$20 \times 4,5 \times 6 \times 7$	3,780:—	
19 kvinnliga rektorer vid samskolor	$19 \times 3,5 \times 6 \times 7$	2,793:—	14,553:—
1 kvinnlig rektor vid högre lärarinneseminariet	$4 \times 6 \times 7$		168:—
9 manliga rektorer vid folkskoleseminarier	$9 \times 5 \times 6 \times 7$	1,890:—	
6 kvinnliga rektorer vid folkskoleseminarier	$6 \times 4 \times 6 \times 7$	1,008:—	2,898:—
			<u>17,619:—</u>

Överstyrelserna anföra härefter:

För beredande av semester åt nu nämnda rektorer i enlighet med det av överstyrelserna framlagda förslaget kräves alltså en summa av sammanlagt högst 18,711 kronor, varav 15,351 kronor skulle komma på de allmänna läroverken, 210 kronor på högre lärarinneseminariet och 3,150 kronor på folkskoleseminarierna.

Vidkommande de anslag, från vilka ifrågavarande kostnader skulle bestridas, föreslå överstyrelserna, att arvudet åt rektors semestervikarie må utgå, vad de allmänna läroverken beträffar, från det i det gemensamma reservationsanslaget för de allmänna läroverken ingående ordinarie anslaget åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov, i fråga om högre lärarinneseminariet från anslaget åt extra lärarinnor, timlärare och vikarier vid seminariet och för folkskoleseminariernas del från reservationsanslaget till folkskoleseminarierna, och tillåta sig överstyrelserna i sammanhang härmed hemställa, att dessa anslag måtte höjas med härför erforderliga belopp.

Att rektorerna vid nu omförmälda läroanstalter komma i åtnjutande av rätt till semester, finner jag överensstämmande med billighet, och torde semestertiden böra bestämmas till en och en halv månad. Enär emellertid föreskrifter om denna förmåns åtnjutande i fråga om andra befattningshavare stadse plagat inrymmas i de av riksdagen stadfästade villkor och bestäm-

Departementschefen.

meler för åtnjutande av i vederbörande stater upptagna avlöningsförmåner, torde nu riksdagens medgivande härtill böra utverkas.

I avseende å ersättning till vikarierande rektorer hava överstyrelserna föreslagit dagarvoden, växlande vid olika läroanstalter och allt efter som vikarien är man eller kvinna. Överstyrelserna hava härvid tillämpat enahanda beräkningsgrunder, som kommit till användning vid beräkning av rektorernas tjänstgöringspenningar. I sistnämnda hänseende hava överstyrelserna inkommit med en särskild framställning, vilken remitterats till statskontoret för yttrande. Detta har visserligen ännu icke avgivits, men, så vitt i ärendets nuvarande läge kan bedömas, synas de bestämmelser i ämnet, vilka böra av Kungl. Maj:t utfärdas, lämpligen kunna i huvudsak ansluta sig till överstyrelsernas oförmälda framställning. I likhet med överstyrelserna anser jag samma grunder böra komma till tillämpning även vid beräkning av ersättning åt semestervikarier, och har jag i denna del intet att erinra mot det nu föreliggande förslaget. Det må ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagens medgivande i själva huvudfrågan inhämtats, utfärda de närmare bestämmelser i ämnet, som befinnas erforderliga.

Överstyrelserna hava icke yttrat sig i fråga om ersättning åt semestervikarier vid tekniska elementarskolor, tekniska gymnasier och tekniska fackskolor. Enligt min mening böra vid dessa läroanstalter samma grunder gälla, som i motsvarande hänseende föreslagits beträffande de högre allmänna läroverken.

I sin senare skrivelse hava överstyrelserna avgivit yttrande i fråga om de för ändamålet erforderliga kostnaderna ävensom de anslag, från vilka nämnda kostnader borde bestridas. Ersättningsarvodena hava därvid enligt Alt. I och under förutsättning av en semestertid av sex veckor beräknats för de allmänna läroverken till 15,351 kronor, för högre lärarinneseminariet till 210 kronor och för folkskoleseminarierna till 3,150 kronor. Beräknas emellertid, såsom jag föreslagit, en semestertid av $1\frac{1}{2}$ månad eller 45 dagar, komma de erforderliga beloppen att ökas för de allmänna läroverken till 16,447 kronor 50 öre, för högre lärarinneseminariet till 225 kronor och för folkskoleseminarierna till 3,375 kronor. Beträffande de allmänna läroverken skulle enligt överstyrelsens förslag ersättningsarvodena utgå från det i det gemensamma reservationsanslaget för nämnda läroverk ingående ordinarie anslaget åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov samt beträffande folkskoleseminarierna från reservationsanslaget till dessa läroanstalter. Någon ökning av dessa anslag utav nu ifrågavarande anledning synes mig under förhandenvarande förhållanden näppeligen erfordras. I fråga om högre lärarinneseminariet skulle erforderliga medel, beräknade till 225 kronor, utgå från det extra anslaget till arvoden åt timlärare och

vikarier. Då emellertid vid beräkningen av sistnämnda anslag i årets statsverksproposition hänsyn icke tagits till nu förevarande behov, anser jag en av ifrågavarande anledning betingad höjning av anslaget böra anstå till ett kommande år. Erforderliga medel, uppgående till som synes relativt obetydligt belopp, torde Kungl. Maj:t äga att för åren 1919 och 1920 utanordna från till Kungl. Maj:ts förfogande stående anslag, exempelvis huvudtitelns allmänna besparingar.

Vad så angår de tekniska läroanstalter, varom i detta sammanhang kan vara fråga, skulle ersättningsbeloppen enligt angivna grunder uppgå till sammanlagt 1,350 kronor. Ej heller för dessa anstalter finnas medel för ändamålet tillgängliga eller hava sådana beräknats. Även i detta fall torde emellertid möjlighet förefinnas att för åren 1919 och 1920 bestrida utgifterna på sätt jag nyss antytt.

Till nästa års riksdag bör dock enligt min mening framställning göras om den höjning av vederbörande anslag, som betingas av ett bifall till förslaget om semesterrätt till rektorerna vid nu omförmälda läroanstalter.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att medgiva, att rektor vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier, teknisk fackskola, teknisk elementarskola och tekniskt gymnasium må tillerkännas rätt till semester under en och en halv månad årligen, när så kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, och å tid av året, som av skolöverstyrelsen bestämmes, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av nämnda medgivande må kunna anses erforderliga.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Em. G:son Bergman.
